

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és esztörtökön. Előzetes helyben a szerktő's kiadó tulajdonosnál uri utca 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny főlvetetik 's pontosan közlötetik.

F. évi october 1jétől december fogytaig terjedő évnegyedi előfizetést ez ikerlapokra, boritéktalanul helyben 2fr. 40 kr., boritékosan és postán 3 fr. 30 p. krral elfogadnak mind a kir. postahivatalok mind a J e l l e n k o r és T á r s a l k o d ó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: Kisfaludy Sándor halála; Kész-pénz és kölesön folyt. Országgy. közlemény (253d. frdi ülésben a fiemeivasutszerződési föltételek; oct. 25d. ker. ülésb. az ajánlott összeg kivételére szolgáló hatóságosztályozás folytatása; az napi orsz. rdi ülésb. több üzenet 's fölrásjavaslat kerül-tileg állapított meg; oct. 26d. ker. ülésb. az ajánlat személyenkénti kivételére; az napi elegy ülésb. 3 rendű leirat kihirdetése; oct. 27d. ker. ülésb. a honosítandó folyamodványai; oct. 2 d. frdi ülésb. a közösteherviselés adóképeni elvállalása; a napi ker. ülésb. kir. leiratok tárgyalatása 's az orsz. gyűlésnek Pesten 1845. nov. tartatásu iránti kérelem; hadi-adókép 37 n. egye 1 milliót ajánl; az napi d. luti ker. ülés a honosítandók ügyét folytatja; oct. 29d. ker. ülés sz. mos rdi váiasz után a csod. iránti t. javaslatot hitelesít 's az irodalmi és művészet jogok iránti t. javaslatot elfogadja; az napi frdi ülés a p. nztár-kezelés ügyében az orsz. választmány véleményéhez járult; budapesti napló (fővárosi 's irodalmi ujlonások, Torna és Máramaros megyei közgyűlések)

Amerika (a Texasba vándorlás ügye.)
 Spanyolország (az özvegy királyné özszokelése 's ahoz esatlakozó viszonyok.)
 Anglia (O Connell gyanusítottása Mathew atya bebörtönztetésé.)
 Franciaország (az ellenzéki 's kormányajtó küzdelme.)
 Törökország (Nagy tüz Perében; Meh. Ali szándéka a suez földszorosra nézve.)
 Ertesítő.

Magyar- és Erdélyország.

Sümege oct. 29kén. Hazánk veterán koszorús költője Kisfaludy Sándor a magyar Petrarca nincs többé! Az, ki Veszprémnek és Zalának örök fátóját borította százados büszke váromjait az idő vasfoga alól kimentette, 's classicusokká tette, 's szerelmes költeményivel az érzékeny magyar keblekből szent érzelmeket 's mennyei ihletet idézett elő, 's költőzött sokkal boldogabb hazába, hol a költemények 's regények világa megszűnvn, valósággá alakulnak, 's a reménydus költő, érzeménye tengerében, boldog révparthoz jut Folyó hó (oct.) 28án esti 11 órakor Sümege környékén mult ki a derék férfi. Élete 73dik évében, kinek mint élete, esendes volt halála is. Azok előtt, kik őt közelebről ismerték, honok ezen átalakulási korszakában, egy jellemvonása leginkább kitűnő volt, ő, kinek minden munkáiban az aristokratia szelleme van átszöve, ki a magyar nemzet alatt csupán a nemességet értette, ölelte az egész emberiiséget 's kész volt minden nemesi jogait vele megosztani; de ha nemzetiségünket, akár az időszi sajtó útján, akár országgyűlésileg veszélyeztetni vélte, méltó hazafiai érzetében a legnagyobb haragra gyult 's kész lett volna a megragadott haladás zászlóját inkább oda hagyni, mint azt ennek föllődni. Egy nemzeti kincsét hagyott hátra kéziratban, melyet helyilekkel magunk is olvastunk 's mellyen már több év óta dolgozott, t. i. a nemesi fölkelés eredeti naplóját; — 's a Himfy költőjének hatyudalát, színté kéziratban, de ez aligha be van végezve, 's csak halála után kívánta kinyomatását. Martonfalvy István.

Készpénz és kölesön folyt I. Az Adó. Másik agitatio a fizetésre telekdij név alatt került szönyegre, mely tapintattal 's igazi hazafiai lélekkel vitatva. Ennek indítványzója mint az élet embere okot nem lát joremiádok éneklésére a jobbágyok nyomorai felett, hanem azt kívánja, hogy a nemesség is viseljen terheket: 's mivel az ország hátramaradása jobbadán a nemesség adómentességi kiváltságában rejlik, most már telekdij által épen a kiváltságos osztály hozza helyre a hátramaradásokat, minden rendelkezhető erejét egyedül az ország fölvirágoztatására fordítva építsen vas-és kőutakat, vizcsatornákat, középületeket 's b. 's ezekkel többet segít az annyira elnyomott kiáltott jobbágy népen, mint a soha igazságos arányba nem hozható háziadóval. Ha az ipar és kereskedés a nemesség közbéjöttével csak némileg is megnyílik, több haszon az a jobbágyra nézve néhány forint adó-elengedésnél 's más efféle concessióknál, mellyek csak az ő tunyaságát 's henyességét eszközölnék. Mert 40 vagy 44 hold birtokért nem a 104 napi szolgálat és 40 vagy 50 v. forint adó sok, hanem az nyomasztó, hogy a jobbágy föllegének méltányos vevője, kereskedés hiánya miatt, nem akad, gabonája veremben dohosul, ökreiért tinaiért lovaiért a nevelés költségét sem fizetik meg: ha tehát a tengeri ut megnyitása által a kereskedés megindul, nemesek adóját könnyebben fizetheti a jobbágy és polg. hanem a nemesség is tiz annyit nyer, mint mennyit telekdij név alatt fizetendne. Mind nemes, mind polgár, mind jobbágy szorgalmát a biztos nyereség följobb följobb emeli, mellyel a természet szaporodik, az ország ere-

je növekszik 's a pénzmenység nő. Háziadó által ez teljességgel nem eszközölhető, sőt midőn ez egyiket sújtja, a másikat sem használ egyebet, mint azt hogy henyességre több időt enged. Megismérték már ezt hazánk hatóságai, 's ennél fogva többnyire minden megye a telekdiját, hogy ebből a legszükségesebb közlekedési utak készüljenek, elfogadák, 's köveiknek utasításul adák, csak annak mennyisége 's hova fordítottása van még kérdésben.

A melly gazda tömérdek szükségét isméri, 's mindeniken egyszerre akar segíteni 's mindenbe kap: minthogy minden emberi erő véges, utóljára is a terhek súlyától elnyomtatva mitsem végez, minden intézvényei hiányosak, félszegek és nyomoruságosak. Ha mi magyarok minden átlátott 's már igen nyomasztó és szegyenlett szükséginken rögtön akarunk segíteni, jobb-és balparti, debreczeni, vukovár-fiumei vasutakat, országházat, Duna-Tisza-Rába-Maros-Dráva-és Száva-szabályozást, Buda-Pest árviz elleni biztosítatását, muzeumot, színházat, polytechnicumot, gazdasági, erdőszereti, festészeti, szobrászati, hangászati iskolákat hallgató v. magány-börtönöket, s zóval mindent akarunk; ha a telekdijtól még annyit lehetne is reményelni, hihető célirányosan épen semmitsem fogunk tenni. Mert a legszerencsés esetben is alig leend a telekdij több 4—5 millió p. forintnál, 's mi ez annyi szükség földözésére? De mi hát a legszükségesebb, mit 4—5 millióval évenként fedezni lehessen?

A jobbparti vasut már vállalkozók kezeiben levén: kivált minekutána itt van a szerencsés dunagőzhajózás minden örvendetes eredményével csak a személyek szállitását fogja elősegíteni, 's a drágább ausztriai művekkel fog bennünket elárasztani. A tarifa és vám magassága mellett itt gabona, dohány, gyapju 's illyes termények szállitásához alig lehet valami kicsiny remény.

A balparti vasut ismét a vállalkozók kezeiben 's így megint magas tariffával szinte nem fog mást mint személyeket 's némely drágább külföldi árukat hozzánk olcsóbban szállítani, 's ezzel az annyira ohajtott hazai ipar minden törekvéseit zsengéjében elfojtani. Egyébaránt meg nem fogható, mi nagy üdvet találnak sokan személyek szállitásában vasutakon, hogy még a vállalkozóknak 5% igi ráfizetést az ország részéről szükségesnek találnak. Fizessen az utazó, ha földön, vizen vagy légben akar utazni, 's nem kell a ráfizetés kivált ollyasok erszényiből, kik a vaspályán utazás kényelmeiben soha sem részesülnek, igaz hogy a személyszállitás a bel forgalmat és fogyasztást tetemesen előmozdítja, melly magában már nagy nyereség, de pénzt vezet hoz az országba, vagy a mit behoz, azt ki is viszi. 'S így bár igen ohajtható hogy a személyszállitás gyorsítása vasutak által elősegítették, de ez még sem állhat a teendők sorában legelső helyen. Ha mind ezt az ország maga építhetné 's a tarifa csupán csak a föntartási költségeket földözne, akkor a jobb-és balparti vasutak szerföllött sok hasznót hajtathatnának az országnak, mert nemesek a bel- hanem a külforgalomnak is némileg eszközei lennének. Azonban ekkor is a debreczeni-pesti vasut érdemlené meg az elsőséget a jobbparti fölött, mert ez a Duna mellett vonulván el, hol a szállitás akár vontató-hajókon akár gőzöseken sokkal olcsóbb lehet a vasutoni szállitásnál, hogy valaha mást mint személyeket szállitsion, ezeket is pedig inkább csak fölfele, — alig hihető. A Duna-szabályozás mind a mellett hogy — borzasztó nagy pénzösszeget igényel, mivel az a Vaskaputól Bécsig hozzávaló gőzösekkel 3/4 évig hajózható, még most halasztható. Sőt ha illy egyenes folyású, 's teljes vízi folyamink volnának, mint a Duna, országunk több részein is, áruszállitások tekintetben a vasutakat a hazában is haszlatosabb volnának, de:

A Tisza tömérdek kanyarulatai és sokszor járhatatlan partjai miatt hajózásra majd használhatatlan, ennél fogva ennek szabályoztatása leg sürgetősb szükségink egyike, vagy ha szabályoztatása lehető nem volna, hajózható csatornára vétele.

De ha minden vizeink hajózhatók, vagy hajózásra szabályozottak volnának is, hova vigyük ezeken ter-

ményinket, hogy biztos és nyereséges eladásra tarthassunk számot, ha tengerre nem szállithatjuk. Ausztria, melly maga is földmivelő ország, terményinkre sokkal kevesebbet szorul, mint a mennyit mi képesek volnánk kiállítani, 's így föl- legünket 's iparkodásunkat csak azon kevés kivételre alapíthatjuk, melly Ausztria és Stájer felé megyen ki az országból; ellenben ha a tengerrel vasut által öszszeköttetésbe jöhetünk, 's a vitelbér lehetőleg alacsonyra szabatik, nem lehet olly bő termése hazánk földjének, melly ekkor terményinket veremben dohosulással fenyegethetné 's alig lenne olly magas és költséges szorgalom földmivelésre fordítható, melly magát illendő kamattal meg nem fizetné. A tenger közjava minden nemzetnek, melly ahoz férhet, ezt még szintugy, mint a levegőt, senki elfoglalni nem tudta: ellenben a kedvező állomásokat elfoglalni minden nemzetnek szabadságában áll, mellyeknek ha egyszer birtokába jutott, ott egy más nemzet sikeresen alig működhetik többé. Ha Ausztria némely állomásokat az Archipelaguson el nem foglal annak idejében, mig azok az angolok figyelmét fölbresztik; hihetőleg kereskedése 's gyárműveinek a török és görög tartományokba kivitele = 0 leend. Vannak pillanatok a nemzet életében is, mellyeket ha ez haszonra fordítani elmulaszt, minden haszon és nyereség eltűnt örökre. 'S illyen korszakban élünk jelenleg a vukovár-fiumei vasut dolgában, ha ezt most elmulasztjuk, később minden iparkodásunk költségeink haszontalan, vagy igen kevés sikerü lehet. Tekintsünk kevésé hazánk földabroszára. A Duna, Tisza, Maros, Dráva, Száva mind közlekedésben vannak Vukovárral, 's így ezekről még szabályozatlan állapotban is 3/4 évig tömérdek nyers terméket szállithatni Vukovára az ország minden részeiből: u. m. gabonát, repezét, dohányt, gyapjut, gubacsot, bőrkötet az alsóbb; bort, kendert a felsőbb vidékekről. Ezen árúk Vukováron fölhalmozva, folyton és akadály nélkül télen nyáron szállitathatnak vasuton tengerre. Van é csak egy nagyobb ország is teljes Európában, hol a folyamok iránya 's hegyek fekvései olly kedvezők volnának a bel- és a vukovár-fiumei vasut által a tengeri kereskedésre, mint áldott hazánk? Ha van nemzet a világon, mellynek a vasutak dicső találmánya hasznos, azt legnagyobb mértékben hazánkról mondhatni el; de csak úgy, ha magát a haza tévutakra vezetni nem engedvén, önjerejéből építendi azokat, mint az országos választmány böles javaslata is indítványozza. 'S im itt van a telekdij megbecsülhetlen haszna, melly anélkül hogy abbéli adózásunkat sajnosan éreznők, kiállít évenként az elkerülhetlen szükségekre, bizonyos meghatározott évekig, 4—5 millió forintot. És pedig, minekutána minden elfoglaltság 's provincialis párt-érdek nélkül tekintvén hazánk szükségét, a behajtható telekdijat hihetőleg legelsőben is a vukovár-fiumei vasutra fordítandja. (Folyt. követc.)

Országgy. ülési közlemény a Hirnök szerint. 253d. orsz. ülés a m. FFRnél, a fenséges nádor a tegnap félbenschakadt szerződési föltételeket folytatvatván, a 7ik pontnál, melly a párvonalok eltiltatását foglalja magában, az illető m. kormányzó a kereskedésnek minél távolabb kört nyitni ohajtott 's azért az ut más vállalkozóktul ne zárassék el tökéletesen; ennek következtében a szerkezetet így kívánta módosittatni: „addig, mig Károlyváros és a magyar tengerpart közt közlekedés nem létezik.“ Horvátország Zógrábig, de nem tovább, szárnyvonalat kívánt; egy m. gróf pedig azon végzésre utalt, hogy minden újabb vaspálya a törvényhozásnak különös rendelkezése alá esik, 's így jelenleg csak azon kell lenni, hogy a fiumei vonal mindenekelőtt kész legyen; egy másik gróf pedig a capitolium mellett látván a tarpeji szirtet, a fenséges elnök a szerkesztésben kifejtett végpontokat igen szélesekknek 's határozatlanoknak vélte, azért következő módosittatást ajánlotta az ide vonatkozó tételnek: a Dunától a Száva és Dráva közt minden párvonal eltiltatik. De miután többek által azon észrevétel tetetett, hogy a t. RR. nem annyira félnek a fiumei párvonaltól, mint a triesti concurrentiától, 's hogy e' javasolt módosítás mellett egy tár-

saság a' Dráva balpartján a' Dunától pályát építhetne Triesztig, ő cs. kir. Fensége minden mutatkozott aggodalom megszüntetésére javaslatához tovább nem ragaszkodék, noha más részről bizonyossátevő a' m. gyülekezetet, hogy a' trieszti kereskedőkar hiteles nyilatkozata szerint az odaváló kereskedők igen ohajják Fiumének az ország belsejével minél könnyebb 's biztosabb összeköttetését, mert így majd a' magyar termékek ezen kikötőben felhalmozulván, az oda kelmékel meg rakott triesti hajók visszatérőkben üres hajókat ezen természetvénnyel megrakhatják, 's így költséges vasutépítésről aligha gondolkoznak. Végre a' t—si grófnak tegnap elfogadott indítványa szerint „az Aldunától Károlyvárosig“ mondatni rendeltetett. Ezen szakasz b. és c. pontjai valamint a' Sik szakasz körül többféle észrevételek tétettek ugyan, de a' szerkezet elfogadhatott hasonlól. Most egy m. gróf a' tegnapelőtt ő cs. k. Fensége által pártolt statuskölségen építésre akkoron tett ígérete szerint térvén vissza, mindenekelőtt megkülönböztetni kívánta ezen kifejezés értelmét. Ha az értetik alatta, hogy ő Felsége kormánya azon segédeszközökkel, mellyek rendelkezési alatt állanak, ezen vaspályát az utasításban meghatározott föltételek alatt építse, akkor szívesen reá áll, hogy ő cs. kir. Felségét az országos Rendek részről megkérteni kívánja, miszerint közbenjárás által ezen országos kívánság sikerülését eszközölni méltóztassék, 's más uton a' szónok e' vállalat létrejövését nem reméli. Ha azonban a' statuskölségeni építés azon értemben vétetnék, mellyben azt a' RR. venni látszanak, akkor ő egyenesen nemmel felel, mert így a' vasut soha létre nem jövend, miután szakértő emberünk nincs, a' vallásos és politikai pártoskodások pedig a' létesítést legyőzhetlenül gátlandják 's így e' vállalat nem volna egyéb, mint a' Jelenkorok keserű gúnya 's az egész csak roppant haszontalan mű leendő, mellynek első fele elpusztuland, mielőtt a' második elkészülne. Ezen indítvány a' többség hangos helybenhagyását nyéré, mi azonban nem hátráltatá, hogy több szónok ellenvéleményét csakugyan kinyilatkoztassa. Különösen egy m. gróf nem akará a' kormányt mint felet látni, mint-hogy annak állása minden párton felül áll; de ő Felsége ezen vaspályát még sem fogná más pénzén építeni, mint Magyarország pénzén. Csak statuskölsön leend, 's így, mivel a' statuspapírosok al pariel nem kelnek, az építés sokkal drágábbra fogna kerülni, 's miután végre ezen költségek az indirect adók fölemelése által fognának az országon megvétetni, más részről pedig a' nemzet, a' 3ik 4ik és 5ik percentet biztosítja, az egésznek nem volna más vége mint direct 's indirect fizetés. Ő tehát a' pályát a' választmány eljárása mellett társaság által kívánja építtetni; ha pedig ezzel kevesebbességben maradna, a' kormánynak több jogot nem kíván átengedni, mint azt, hogy ő is a' többiekkel versenyezzen. Miután pedig tudja, hogy az indítványzó gróf minden statuskölsön ellensége, most pedig szándéka ellen oly javaslatot tett, melly egyenesen statuskölsönre vezet, felszólítja, hogy indítványát vonja vissza. Ezen felszólítás komolyan utasítottán vissza, a' versenyzésre nézve is ellenkező véleményben volt az indítványozó, 's már csak illendőségénél fogva is kívánta a' kormányt megkérteni, nehogy competens legyen minden zsidóval. Ha pedig indítványa többséget nem nyerne, ő inkább társaság által szeretné építtetni a' pályát, mint a' RR. értelmébeni statuskölségen. Egy másik gróf megjegyezvén, hogy a' választmány adott utasítás öszpontositja az ország akaratját, e' testületet más hatalomnak subordinálni nem akará, a' német közmondásra emlékeztetvén: „Mit grossen Herren ist nicht gut Kirschen essen.“ Csak úgy lehet garancia a' kormány ellenében, ha az ez ügyben csak mint privát fog fellépni. Egy harmadik gróf 's egyházi főnök puritanusnak vallván magát, hazánknak minden statuskölsöntüli nyolczszázados szüzességét mindenek felett becsülvén, azt továbbra is fentartani kívánja. Illy hangulaton folyának még tovább a' tanácskozások, midőn ő cs. k. Fensége azokat egyidőre félbenzakasztván, a' t. RR. etelegyes ülésre meghívátá, mellyben a' hitelintézet iránti felírás szokott módon expediatatott, a' t. RR. termőkbei visszavonulta után pedig a' tanácskozásokat folytatolag, a' mélt. FRR. közül még többen az indítvány mellett nyilatkoztak, mellyet is ő cs. k. Fensége végzésnek kimondott. Ekkor egy m. gróf az országos választmányának adandó utasításba azon pontot kívánta iktatni, hogy a' vállalatnak technikai vezetője olyannak bizonyítsa be magát, ki már egy hasonló műnek felállításával practicaí tudományát is tanusította, mit jelenleg, midőn a' kormánnyal alkura lépni szándékozunk, még sokkal szükségesebbnek vélt, mint ezelőtt. E' kívánatnak azonban az adandó utasítás körüli végzés utjában állott. Egy m. gróf és főispán a' legutólsó

végzést világosan oda kívánta értetni, hogy a' kormánynak elsőbbség adassék ugyan, de azért más társaság, melly a' vaspályát jutányosabb föltételek alatt elvállalná, mégis kirekesztve ne legyen; ugyszinte, miután az utasításban a' föltételek maximuma foglaltatik, a' felírásban ő Felségét megkérteni kívánta, hogy közérdek 's az egész birodalomra háramlandó haszon tekintetéből az építést talán még olcsóbban elvállalni kegyeskedjék. Ezen indítvány első részét a' fenséges elnök magában értetni kijelentvén, a' másoknak fölvételét nem ellenzé. A' végzés körül még némely interpellatiók történtek, mellyek azonban a' személyességek terére annyira átvitettek, hogy azoktól tisztelt olvasóinkat megkíméledőknek véljük. Az ülés 3 órakor oszlott el.

317d. ker. ülés oct. 25kén. Elnökök Nikolics I-zidór Bács, és Soltész János Tornamegyék követői; jegyző: Ghicz, naplóvivő: Komlósy. Mielőtt a' tegnap félbenzakadt osztályozás folytatásába bocsátkoztak a' RR., hitelesítették: a) a' Ludovicea nevet viselő magyar katonai intézet tárgyában készített üzenet és felírás-javaslat, b) a' vakok, siketnémák és tébolyodottak intézete tárgyában készített üzenet, felírás és törv.javaslat, és c) az elemi tanodák rendszeresítésére nézve kiadott k. k. rendelet 's a' műegyetem iránti üzenet és felírás-javaslat. Ezután az ajánlott öszszeg felosztására szükséges hatóságosztályozás folytattatott. *) A' megyék után következtek a' szabad kerületek; mellyeknek követői kerületeikre nézve szinte szerfölött terhesnek és igazságtalannak találták a' kulesot annyival is inkább, mert a' kerületek a' mellett, hogy földjök legnagyobb részben terméketlen sivatag, a' hazának minden közterheit viselik, minnek tekintetbe vétele mellett hatóságait, különösen a' Jászkerületek követe, az ország. választmány által tervezett osztályzatban alábbszállítatni kérték; de a' RR. többsége szavazat utján a' nevezett kerületet a' javasolt osztályzatban meghagyta. A' szabad kerületek tehát az ország. választmány tervezete nyomán következő osztályzatokba soroztattak: Jászkerületek a' 3dikba; Hajdúvárosok kerülete 5dikbe; XVI szeptesi város tovább a' 6dikba; a' magyar tengerpart pedig a' 9dikbe. Folytatolag a' szabad kir. városok osztályzatára került a' sor. A' városi követek nagy része a' városokra szinte azon kivételi kulesot, melly a' megyéknél megállapított, kívánták alkalmazni, t. i. a' föld területe szerint, nem pedig a' portalis öszszeírás nyomán, mert itt nem adóul, hanem csak subsidiumról van szó 's a' városok, mint nemes emberek csupán azon földektől rovathatnak meg, mellyek adó alatt nem állanak; ha pedig portálra fog tétetni a' kivetés, akkor a' városi birtoknak azon része is tetemesen és kétszeresen fog terheltetni, melly adó alatt áll, ha ezen adó alatti birtokot egyik vagy másik városban nem vélik a' többi adózóhoz aránylag terhelve, akkor a' portalis igazítás alkalmakor a' portákat szaporítsák, mert igazságosan ugyanegy birtok adóval, subsidiummal és más számtalan közteherrel nem nehezíthetetik akkor, midőn a' nemesi rend subsidiumot fizetend. Tudják bezzeg a' városokat a' teher felosztásnál háromszorosan is megróni, de az alkotványyszerű igazságos jogokból kirekesztik 'stb. Némely megyék a' városok kívánságát igazságosnak találták; más részről pedig kimutatták azon különbséget és anomáliát, melly akkor előállna, ha a' városok részről kívánt osztályozás elfogadhatnék, e' szerint Nagyványa fizetne 2,198 ftot, Szabadka 12,151 ftot, midőn Pest 1046 ftot és Buda 1085 ftot; ellenben az 5 sz. al. kules szerint Nagyványa fog fizetni 1848 ft, Szabadka 6261 ftot, mikor Pest 5343 ftot, Buda 2824 ftot 'stb. 's ezen kulesot sokan a' méltányossággal jobban megegyezőnek állították. Végre a' két kules közül, hogy mellyik alkalmaztassék, szavazatra bocsátatván: 31 megye 17 ellenében az 5. sz. a. jegyzék szerint megállapított felosztási kulesot fogadta el. A' kevesebbességben maradt megyék, mellyek a' dunai városok aggodalmiban osztoztak: Pozsony, Soprony, Trencsény, Vas, Zala, Somogy, Hont, Győr, Fehér, Veszprém, Esztergom, Mosony, Árva, Turócz, Pozsega, Verőcze, Szerém. Ezután az osztályozás következőkép állapított meg, megjegyezvén itt is, mikép a' kir. városok is, leginkább a' kisebb területeket bírók, az osztályzatban annak igazságtalan léte miatt magokat alábbtétetni kérték: az 1ső osztályba soroztattak: Arad, Buda, Fehérvár, Pest, Pozsony, Soprony, Szabadka, Temesvár, Ujvidék, Zombor; a' 2ba: Győr, Kőszeg, Nagy-Szombat, Pécs; a' 3ba: Eperjes, Esztergom, Kassa, Komárom, Kismarton, Szakoleza, Debreczen; a' 4be: Bazin, Modor, Szentgyörgy, Eszék, Ruszt; az 5be: Károlyvár,

*) Mult számunkban véletlenségből a' megyék közül az erdélyi részek kimaradtak, ezekre nézve tehát megjegyezni tartozunk, hogy azok a' 9dik osztályba soroztattak.

Lőcse, Varazsd, Zágráb; a' 6ba: Besztercebánya, Felsőbánya, Kézsmárk, Szatmárnémeti, Trencsény, Zólyom; a' 7be: Bakabánya, Bártfa, Bélabánya, Breznóbánya, Libetbánya, Körmöcz, Nagyványa, Selmecz, Szeben, Ujbánya; a' 8ba: Kaproncza, Korpona, Körös, Pozsega; a' 9be: Fiume és Buccari városok. Melly osztályzatok közt a' különbség egyik a' másiktól egy holdra az országos választmány tervezete szerint 1/2kiban állapított meg, úgy hogy a' 9dik osztály fizet 1 krt, a' 8dik 1 1/2 krt 'stb. az első pedig 5 krt.

253. orsz. ülés a' t. RR. nál. october 25kén. Ezen ülésben következő tárgyak voltak országos tanácskozás alatt: 1) Ő fölsége kormánya alá nem tartozó idegen tartományokkal folytatandó külkereskedés iránti üzenet, fölírás és törvényjavaslat. Ezután az itélőmester jelenté a' RR. nek, miszerint a' FRR. a' hitelintézet tárgyában készített fölírás és törvényjavaslatban megegyeztek 's azoknak ő Felsége elibe leendő fölterjesztése végett a' fenséges Nádor a' RR. etelegyes ülésre hivatja, e' szerint a' RR. tanácskozásukat félbenzakasztván azonban átmentek a' FRR. hez elegyes ülésre, honnan az érintett fölírás és törvényjavaslat ő Felsége elibe terjesztett; visszatérőkkel pedig a' tanácskozás folytatása 2) az 1836. t. cz. még a' jelen országgyűlés alatt leendő foganatosításáról szóló üzenet és fölírás-javaslat olvas-tával kezdetett meg 's utána fölvetetett 3) a' Pestről Ausztria széleig, 's Debreczenig vezetőndő vasut iránti 2ik üzenet; 4) a' törvények kötelező erejének kezdete, 's azoknak a' törvényhatóságokhoz leendő megküldése tárgyában készített 2ik üzenet; 5) az urbéri törvény-cikknek némely §§ainak módosítása iránti 2ik üzenet; 6) a' Ludovicea nevet viselő magyar katonai intézet tárgyában készített üzenet és fölírás-javaslat; 7) a' vakok, siketnémák és tébolyodottak intézete iránti üzenet fölírás és törvényjavaslat; végre 8) az elemi tanodák rendszeresítésére nézve kiadott k. k. rendelet 's a' műegyetem iránti üzenet 's fölírás-javaslat. Mindnyájára nézve a' nélkül, hogy a' RR. valamelyiknek érdemleges tárgyalásába bocsátkoztak volna, a' ker. szerkezet meghagyatott.

318d. ker. ülés oct. 26kán. Elnökök és naplóvivő az előbbieket; jegyzők: Szemere, 's Ghicz. — Sz. kir. Pest városában építendő országház iránti üzenet, fölírás és törvényjavaslat hitelesítése után fölvetetett a' napirenden levő pénzügyi munkálattól az ország közpénztárába fizetendő sommának a' törvényhatóságok keblében eszközlendő személyenkinti kivetéséről szóló törvényjavaslat, mit S. m. követe egyenesen a' megyékre, mint mellyek a' helybeli körülményeket legjobban ismerik, kívánt bizatni; azonban ezen indítványt csupán 4 megye pártolván, a' többség egyszerűen elmellőzte. A' törvényjavaslat pontonkinti tárgyalása alkalmakor a' 9. §. felett, hol kimondatik: hogy megyékben, és sz. kerületekben az orsz. ajánlatnak terhet mindazon földtér viselendi, mellyek rendes adó alá nem tartoznak, és azok birassanak akárki által, haszonvetőségöknek különböző fokozathoz képest minden megyében 8 osztály fog a' következő módon megállapittatni. Az első osztályba jönek: Bács, Fehér, Mosony, Soprony, Torontál, Pest, Szerém, Temes, Tolna és Vas megyékben azon földterek, mellyeknek holdja (egy holdat 1200 □ öllel számítva) évenként 6 ftot, vagy ennél több jövedelmet hoz. Baranya, Békés, Csanád, Győr, Nyitra, Borsod, Csongrád, Esztergom, Komárom, Veszprém megyékben és Jászkerületekben azon földterek, mellyeknek holdja évenként 5 ftot vagy ennél többet hoz be. A' b. b. Arad, Bars, Bihar, Heves, Szabolcs, Somogy, Torna, Verőcze, Zala, Gömör, Nógrád, Szathmár, Zemplény, Hont, Zólyom, Varasd, Szepes, Zágráb megyékben, Hajdúkerületekben 's a' XVI. szeptesi városban azon földterek, mellyeknek holdja évenként 4 ftot vagy többet hoz be. Körös, Sáros, Trencsény, Ung, Bereg, Krassó, Liptó, Pozsega, Ugocsa, Árva, Máramaros, Turócz, Kraszna, Zarand, Középszolnok megyékben, Kővár vidékben 's a' tenger melléki kerületekben azon földterek, mellyeknek holdja évenként 3 ftot, vagy ennél többet hoz be. — A' megyék a' jövedelemnek itten kitett legnagyobb mennyiségénél nagyobb nem határozhatnak; ezt azonban egyes helybeli körülményekhez képest alábbszállíthatják. A' többi osztályzatbeliek pedig a' kiszámítandó jövedelmekhez képest az első osztályhoz aránylag fognak megállapittatni. S. m. követe itt ismétlé előbbi indítványát, ezen osztályzat ugyanolyan tanusítja annak mellőzhetetlen szükségét. Vannak némely megyékben oly terék, mellyeknek holdja nem 6. de 20—30 forintot is hoz be, az tehát nem lehet igazságos, hogy ezek is csak annyit fizessenek, mint a' 6 ft jövedelmet hozó földeket, mert így a' nagyobb jövedelmet hozó földeket terhei a' kevesbet jövedelmező

földterekre rovatának, minélfogva több osztály szükségesség, és minthogy a megyék a helybeli körülményeket leginkább ismerik, a fölöstás igazságosan csak ezek által eszközölhető. Mire válaszul adatott, hogy a 8 osztály a megyék önkényének meggátolására állapított meg. Igen kevés földter lehet olyan hazánkban, melynek holdja 6 forintnál nagyobb jövedelmet hoz be, s ezek legnagyobb része szorgalom által vált nagyobb jövedelművé, az orsz. választmány pedig leginkább arra irányozta osztályzatát, hogy a szorgalom az elnyomásig ne terheltesse, így p. o. ha Tolna megyében a dohánytermesztő föld többet ad 6 for. jövedelemnél, nem a föld mineműsége, hanem a szorgalom tényezője a jövedelemnek; minélfogva a munkáltság megállapított maximum sokkal kisebb igaztalanság, mintha számos osztályfok mellett a helyek könnyebbítésével a szorgalmasok túlterheltenének. P. m. követe pedig elmondta, miképen ott, hol rendes adózási rendszer van behozva, az adó egyenesen a birtokra, melynek megvan a maga bizonyos jövedelme, szokott kivételni, így vannak több helyen ablak- kémény- stb. adók, de nálunk ezen rendszert tisztán behozni nem lehet, hanem leginkább a jövedelmet kell sinormértékül használni a nélkül, hogy ez által a szorgalom elfojtassék. Mindenekelőtt, ugymond, legszükségesebbnek tartom az osztályoknál a minimumot meghatározni, s én helyesnek látom S. m. azon állítását, hogy igazságtalan lenne, ha a 20 fős föld azon osztályba tételnék, hová a 6 fős, mert sok helyen a föld mineműsége vagy helyzete, p. o. ha a piacához közel áll, emeli a jövedelmet; az igazságos arány fölöstás végett tehát szükséges lenne több osztályfokot nem ugyan a megyék önkénye által határozatni, hanem itt az országgyűlésen megállapítani. Továbbá nagy anomáliát látok a megyék osztályozásában; igen furcsa; hogy Bácsban azon föld jö első osztályba, mely 6 for. jövedelmet hoz, míg Máramarosban a mely 2 for. jövedelmet ad, én azt tudom, hogy minden táj több vagy kevesebb jövedelmet ad, de nem látom okát annak, miért kellene az osztályokat így sorozni. Énrészemről az osztályokat az egész hazában általánosan állítanám föl, egyik másik megye közt semmi különbséget sem tennék, hanem kimondanám, hogy azon föld, mely p. o. bizonyos jövedelmet hoz, az első, a második stb. osztályba tartozik. A mi az osztályok számát illeti, arra nézve szónok, hogy az igazság minél inkább megközelíthessék, 13at vélt meghatározandónak, főhagyatván e mellett egyszersmind a megyéknek, hogy a szükséges helybeli körülményekhez képest alosztályzatokat is tehessenek, úgy mindazáltal, hogy például az első osztály utolsó alosztálya, a 2dik osztálynál kisebb mennyiségű nem lehet. Így p. o. az első osztályba jönnek azon földek, melyek 10 forintnál több jövedelmet hoznak be, a 2dikba pedig melyek 9 forintot stb. a 10dik osztályba melyek 1 forintot; a 11dikbe, melyek 30 krt; a 12dikbe melyek 15 krt és a 13dik osztályba azok, melyek 15 krtál kevesebb jövedelmet adnak; e szerint aztán a jövő országgyűlésre megtudhatnók, mely törvényhatóságok vannak fölöttébb vagy kevesebb terhelve, s a szükséghez képest kijavíthatnók. Egyébiránt azon megyékben, hol 10 forint jövedelmet hozó földek nincsenek, ott első osztályozás nem lenne, hanem ott kezdene az osztályozás száma, melybe az összeírás nyomán a legtöbb hasznót hajtó földbirtok soroztatik; így például Máramarosban, hol a legjobb föld 3 ftnál több jövedelmet nem ad, a 3 ftrős földek a 8dik osztályba iktatvának stb. Mások ellenben nem látták jónak a sok osztályzat meghatározását, mert minél több lesz, annál több zavar fogna támadni, az osztályzatok megállapítása pedig, ha a megyékre bízatik, szinte visszaélésekre ad alkalmat. S. követe ugymond, P. m. követe előadása is csak azt mutatja, hogy az osztályok meghatározását senki más inkább nem teljesítheti, mint a helybeli körülményeket ismerő megyék, s annál fogva indítványa iránt szavazást sürgetett. A vélemények többfelé ágazta miatt, elsőben azon szavazat tüzetett ki: vajjon kívánják e a RR. a szerkezetet megtartani, vagy pedig módosítani: 25 megye 22 ellenében ezutóbbi mellett nyilatkozott. Azután a somogyi indítvány került szavazat alá, mit 29 megye 18 ellenében elvetett. A kisebbségben maradt megyék, melyek az osztályok meghatározását általánosan a megyékre kívánták ruházni: Trencsény, Vas, Zala, Liptó, Somogy, Győr, Fehér, Bács, Turóc, Pozsega, Zemplény, Sáros, Ung, Szabolcs, Bereg, Máramaros, Csanád, Arad. Nem szavazott Nyitra, Soprony. Minek következtében P. m. indítványa általánosan elfogadtatott. Végre a 14ik §nál, hol az urbéri telkek jövedelme rovatik meg, szavazat utján Pozsega Verőce és Szerém megyékre, minthogy azon 3 megyé-

ben az urbéri jövedelem a többi megyéétől lényegesen különbözik, külön osztály határozatott.

254d. elegyes orsz. ülés oct. 26kán délutáni 5 órakor. A m. FRR. teremében következő k. k. leiratok olvastattak föl, mik később a RRnél is kihirdetettek: a) Sacrae Caesareae etc. nomine benigne intimandum: Articulum de possidendi capacitate per Dominos Status et Ordines demissa sua dtto 12ae Octobris a. c. Repraesentatione substratum, Altefatam Suam Majestatem Sacratissimam cum eo benigne probare dignam esse, ut sensus ejusdem, missa parte, quae variam recipere interpretationem posset — ad sequentia reducat: Ob defectum Nobilitatis in Regno et Partibus adnexis natos, stabilem domicilium habentes, cujuscunque lege receptae Religionis non nobiles Regnicolas, dehinc ratione bonorum, quocunque titulo seu haecenus comparatorum, seu deinceps comparandum Instituto „ex incapacitate possessorii“ impeti nequire; redactione ejusdem ad solitam concertationem relegata. — In reliquo etc. — Magyarul: Ő cs. s ap. k. Fölsége stb nevében kegyesen tudatik: a) birtokképeességről szóló, a) KK. és RR. által f. e. october 12rül kelt alázatos fölírásukban fölterjesztett t. javaslatot Ő cs. s ap. k. Fölsége olyképen mellőztették helybenhagyni: hogy annak értelme kihagyván egy részét, mely különféle magyarázatokat nyerhetne, következőkre vezettessék vissza: nemesiség hiányából, az országban és kapcsolt Részében született, állandó lakással bíró, minden törvényesen bevett vallásu nemnemes honfiak, az eddig akármiféle czim alatt szerzett vagy ezután szerzendő jószágokra nézve „birtokképeességet“ czím nélkül fogva meg nem támadtathatnak, ezen törvényjavaslat szerkezete a szokott megvitásra hagyatván fen. Egyébiránt stb. b) Sacrae Caesareae etc. nomine benigne intimandum: Suam Majestatem Sacratissimam substratum Sibi per Dominos Status et Ordines in objecto transitus ab una Religione ad aliam Legis Projectum ea, quam ipsa argumenti gravitas deposcit, sollicitudine ac maturitate expendisse, e nunciatisque ope benignarum Suarum sub 5a Julii 1843 et 25a Martii a. c. ad Dominos Status et Ordines demissarum Resolutionum generalibus obtutibus Suis hic quoque firmiter inhaerendo, intuitu etiam subversantis meriti talem benigne cupere legalem iniri provisionem, quae parte ab una libertatem conscientiarum intactam relinquat, parte vero ab alia, principiis catholicae, aliarumque lege receptarum Religionum aut consentanea sit, aut saltem non praepjudicet. Cum itaque articulus 26us 1791 dum §o 13o transitum a catholica Religione ad alterutram ex evangelicis, catholicae Religionis principiis adversari recognoscit, una ad tuendam conscientiae libertatem id duntaxat, ne is temere fiat, per idonea media praecaveri velit; Suam Majestatem Sacratissimam, hoc praecise scopo, ac in spiritu praecitati §i quoad transitum a religione romano-catholica ad alterutram ex evangelicis, id per condendam novam Legem disponi benigne desiderare: ut transire cupiens hanc suam intentionem coram curato, ad cujus parochiam hucdum pertinuit, ac in praesentia duorum per se deligendorum testium declarat, ac ad casum, si post evolutas quatuor hebdomadas, coram eodem curato ac iisdem, aut aliis duobus suis testibus se proposito suo ultro etiam insistere manifestaverit, receptis ab eodem curato, aut si is hoc se quocunque de causa difficilem praebere, a praedictis suis testibus, super bina distincta hac insinuatione ac declaratione testimonialibus literis, cum his se apud ministrum, cujus sacra amplecti, cujusve Parochianis describi desiderat, ad effectuum suum propositum praesentet, neque absque illis ad Religionis evangelicae professionem ac exercitium admitti possit; — occursuris transituum casibus per concernentes Ordinarius via Consilii Locumtenentialis Regii Hungarici semestraliter ad altissimam notitiam Regiam perferendis. Quapropter Sua Majestas Sacratissima ultro benigne provocatos habere cupit Dominos Status et Ordines, ut condendae hoc in objecto Legis projectum praemissis ad promptare, altissimaeque Sanctioni Suae Regiae quoprius subternere velint. In reliquo. etc. — Magyarul: Ő cs. királyi Fölsége nevében stb. kegyesen tudatik: ő cs. kir. fölsége az ország RR-nek az egyik vallásról másikra átmenet tárgyában fölterjesztett törvényjavaslatát azon komolysággal és gondossággal, melyet a tárgy fontossága igényel, megfontolván és a) KK. és RR-hez 1843. évi jul. 5kén és f. e. martius 25kén kibocsátott k. k. válszaiban kijelentett általános tekintetekhez szorosán ragaszkodván, a jelen tárgy érdemében következő törvényes intézkedést kíván megtétni, mely egy részről a lelkiismeret szabadságát érintetlenül hagyja, más részről pedig a) katolika és egyéb törvényesen bevett vallások elveivel vagy őshangzásban legyen, vagy leg-

alább azokra nézve sérelmes ne legyen. Miután pedig az 1791. 26. t. cz. midőn a) 13 §ban katolika vallásról az evangelicaiak valamelyikéhez leendő átmenetelt a) katolika vallással ellenkezőnek elismeri, egyszersmind a lelkiismeret szabadságának megvédésére, ne hogy az vakmerően történjék, azt alkalmas eszközökkel akarná elhárítani; ezen világos czélból és a) fenidézett §sz szellemében a) katolika vallásról az evangelicaiak valamelyikére történendő átmenet iránt alkotandó új törvéay által azt kívánna kegyesen rendeltetni: hogy az átmeneti akaró ezen szándoktól azon lelkész, kinek egyházához eddig tartozott, és két önmaga által választott tanu előtt nyilvánítsa, és azon esetre, ha négy hét elmúltával ugyanazon lelkész és ugyanazon vagy más két tanuja előtt föltéte mellett további megmaradását kijelentendi, átvevén ugyanazon lelkészről, vagy ha az akármely okból ezt tenni vonakodnék, az említett két tanutól ezen két külön bejelentés és nyilvánítsa fölöli tanubizonyosság leveleit, ezekkel azon lelkészről, melynek vallására áttérni, és melynek egyházába magát beiratni ohajtja, föltéte foganatosítása végett megjelenjék, és e) nélkül az evang. valláshoz s annak gyakorlásához nem is bocsáttathatik; a) történendő átmeneti eseteket az illető törvényhatóságok által a) nm. m. k. helyt. tanács félévénként ő felsége legfelsőbb tudomáshoz juttatván. Minélfogva ő cs. k. felsége továbbad ohajtja kegyesen fölszólíttatni a) KK. és RR-et, hogy az alkotandó törvényjavaslatot a) főnebiekhez képest idomítsák és legfelsőbb k. szentesítése elibe terjeszszék. Egyébiránt stb. Az országos sérelmek és kívánatok tárgyában érkezett k. k. leirat közlését helyszüké miatt jövő alkalomra kénytelenítettünk halasztani.

319d. ker. ülés october 27kén. Mai tanácskozásra a) honfúsításért folyamodók kérelmei valának kitűzve. Sz. kárpátvidéki megye követe fölöslegesnek sőt károsnak találta e) hazára ezen folyamodványok nyomán az indigenatus tárgyalatását, miket annyival is inkább kívánt mellőztetni, mivel a) RR. többsége külön törvény által kíván a) honfúsítandókrul rendelkezni; szónok előbb ezen törvényjavaslatot vélte felveendőnek; itt ugymond meg lesznek szabva a) feltételek s most, miután a) bírhatási jog tárgyában kedvező k. k. válasz érkezett, a) honban lakó minden polgár szerezhet birtokot, s lehet hogy még ez országgyűlésen a) hivatalképeség tárgyában is fog alkottatni törvény, s hivatalt is viselhet mindenki, a) nélkül hogyahoz nemesi levél kívántatnék, fölösleges tehát a) folyamodókat honfúsítani, sőt káros, mert ez által csak az adómenteseket az adózók rovására szaporítanók, annál fogva indítványt tön, hogy hajelen országgyűlésen a) honfúsítási t. javaslat szentesítést nem nyerend, egytellenegy egyed se honfúsíttassék. Az utána szólott megyei követ nem akart ezuttal a) honfúsítás czélszerűtlenségébe bocsátkozni, azt azonban megjegyezni kívánta, hogy a) jogokat s kiváltságokat nem akarja ő a) hon egy polgáratól is megtagadni, sőt mindenkire egyenlőn ohajtja kiterjeszteni; de midőn azt a) hon azon osztályára, mely a) közterhekét viseli, ki nem terjesztheti, midőn a) 600 ezer polgárra az alkotmányos jogokat a) FRR. kiterjeszteni vonakodnak, akkor az adózók rovására egyeseknek, kik e) hazára nézve legkevesb érdemeket sem tettek, kiváltságos jogokat kegyelemkép osztogatni nem látta czélszerűnek. Átnéztem, ugymond a) szónok, ezen folyamodványokat, s ő szintén megvallom, igen megbotránkoztam azon szemtelen dicséreteken. Eddig azt mondták az idegenek, hogy a) magyarnak nincs tudomány, s im egyik folyamodó még is azt állítja, jóllehet Dáni a) partján született, miszerint élte zsenjétől fogva legnagyobb vágya volt a) magyar mivelt tudományos nemzet tagja lehetni, s még azt sem tartja méltónak folyamodásában megemlíteni: vajjon bírja e) a) magyar nyelvet. Mult évben, midőn a) magyar nyelv volt tárgyalás alatt, a) német ujságok azt kürtölték, furcsa, hogy a) magyar nemzet az európai mivelt nemzetek sorába akarja magát felküzdeni, pedig egy német többet használt az emberiségnek mint az egész magyar nemzet, s most azoknak egyes tagjai honfúsításért folyamodnak. És ha vizsgálom, hogy mi lehet e) vágnak oka: vajjon ők polgárai akarnak e) lenni hazánknak? Nem, hanem kívánják, hogy n e m e s e k szeretnének lenni, hogy adómentes birtokot vásárolhassanak; ők minden teher nélkül kiváltságos előjogokat kívánnak szerezni, ők nem lennének olyanok, mint legjobb aristokratáink, kik a) köztelhivvelésben a) néppel osztozni kívánnak; tanúsítja ezt az, midőn V. megyében a) közös teherviselés megbukott, egy egyed, kinek pergamentjéről még csörög a) porzó, ősei vérérről szólott, tudok olly földi tagokat, kik enveikről megismerhetni az indigenatust, a) magyar nemzetiségügyében, midőn ezen kérdés mult évben szőnyegen vala, nem

a' legnagyobb rokonszenvvel viseltettek; tisztelem én mindenkinek meggyőződését, de minden honfi legfőbb kötelessége saját nemzetiségét szilárdítani, kik ezt nem teszik, azok szülegyilkosok, 'stb. Az egyik folyamodó érdemül azt teszi, hogy magyar leányt vett nőül! ha tehát házassága szerencsés és boldogító, akkor a' jutalmat megnyerte, ha pedig ellenkezőképp van, azt a' t. hozásnak kipótolni nem feladata; mondja egy másik, hogy az imperialis kamránál 30 évig szolgált, eszembe jut, mikép ő hivatalánál fogva tán egyik eszköz lehetett arra, hogy Magyarország gyarmati állapotban tartassék; egy harmadik azt állítja érdeklődve, hogy a' harminczadnál számos évig hivataloskodott, 's midőn ezt olvasom, eszembe ötlök a' beregi mesterlegény, ki azért, mivel magyar utilevéllel volt ellátva, visszautasított; midőn végre mások azt állítják, miként ő a' cs. hadseregben szolgált, akkor az 1823ki eseményekre emlékezem 'stb. Én nem nemesekekkel, hanem polgárokkal akarom szaporítani hazámat, ezekenél inkább szeretném, ha gazdag földművesek, gyárosok, iparüzők 's t. i. jönnének hazánkba, 's különös, hogy nem azok, kik e' hazára nézve számos érdemet szereztek, és kik a' közterhekben osztoztak, jutalmaztatnak, hanem kik külföldön tettek érdemeket. Szónok tehát az indítvány mellett nyilatkozott, annyival is inkább, mivel a' birtok és hivatalképesség meglesz állapítva; ha azoknak, kik hazánkban ohajtanak lakni, pénzök van, birtokot, ha pedig eszköz van, hivatalt szerezhetnek, különben is szónok ezen honfúsitást valóságos satyrának ismeri, hogy ezen országgyűlésen néhány idegen egyednek akkor kegyelmi jogokat akarunk osztogatni, a' midőn 600 ezer polgár alkotmányos jogait kivívni nem bírjuk. A' később szólott P. megyei követ is hasonló értelemben nyilatkozott, a' honosítás, ugymond, nem lehet egyéb, mint egy tag fényét, ki már a' hon érdekébe beolvadt, törvény által constatirozni, ez igazi értelme a' honosodásnak, azon mód, melly eddig gyakoroltatott, nem volt egyéb licitationál, nem tartom megegyezhetőnek a' nemzet méltóságával, hogy ez vagy amaz külföldi eredetűnek, a' kiváltságos jogok kegyelemkép, ingyen vagy taksafizetés mellett adassanak meg, mert ezt jogosztásnak mondani nem lehet 'stb. Ezen előadások után szavazás sürgettetett, 's kérdésül kitűzetett: kívánnak e' a' RR. jelenlenn honosítani vagy nem? 39 megye 10 ellen igenel szavazott. De szavazás közben sokan utasításokra hivatkoztak; K. megye követe ugymond, a' dolog mostani állásában a' kifejtett eszmék egy részről korán más részről későn adtak elő, mert ezen tárgy még a' sajtó útján vitatás alatt nem volt, melly a' küldökre benyomást eszközölhetett volna, egyébiránt megjegyzé, miszerint más nemzeteknél is megvan, hogy a' t. hozás ad idegeneknek polgári jogokat. T. m. követe megismeré, mikép ezen honfúsításban sok anomalia fekszik 's mindenki, még a' törvényhozás is szeret kegyelmeket osztogatni 's miután ezen joga fenáll a' nemzetnek, azt addig le nem teheti, míg a' kormány ezen jogaival él. Nem kell abban féltékenyeknek lennünk, mert az aristokrátiának gögje annál inkább szokott erősödni, minél kevesebbre szorítottatik annak száma, vegyíteni kell ezen osztályt és szaporítani, annál inkább, minthogy ezután ugy is fizetni fog. Vannak számosan a' honfúsítottak közt, kik a' haza jó ügye mellett küzdenek, mint ellenben találkoznak a' legtörzsökösebb magyar születésűek közt, kik a' nép szívéért kipóczázzák. Semmiféle nemzet nem volt, melly az aristokrátiát 's ezzel a' kiváltságos jogokat megszüntetni ügyekezett, hanem az alsóbb osztályt emelte föl, 's a' jogokat mindnyája közt megosztotta 'stb. Egy városi követ inkább a' belföldieket, kik a' hazában tettek érdemeket, gyárokat állítottak, kívánta volna megjutalmaztatni. Egy másik leginkább azért ellenzette az indigenatust, hogy a' feudalismus kinővései ne terjesztessenek 's azon állítás, ugymond, hogy vannak törzsökös magyar születésűek, kik a' népet pióczázzák, ide nem alkalmazható, mert midőn ezt bizonyítjuk, akkor csak az a' következtetés hogy a' pióczák száma ne szaporíttassék 'stb. A' kevesebbségben maradt megyék: Nyitra, Nógrád, Hont, Zólyom, Pest, Szepes, Borsod, Ugocsa, Csanád 's Torontál. — Ezután némelyek bizonyos föltételeket kívántak meghatározni, hogy t. i. Magyarországon lakjanak 'stb. de ez ezuttal mellőztetvén, elővették az egyes folyamodások, 's közülök kétszeres szavazat által ülés és szavazat nélkül díjfizetés mellett következők honfúsítottak: gr. Crouy Miklós, Schaumburg Vilmos lippei herceg, b. Lederer Károly, Waitmann József, b. Myrbach Károly, b. de Pont Alfonz, b. Vuesthof Károly és Fridrik, gr. Bombelles Henrik és Parravicini Aloiz.

255d. orsz. ülés a' mélt. FRRnél oct. 28kán délelőtti 11 órákor. E' különös fontosságú ülés tanácsko-

zásainak anyagot nyújtott a' RR. üzenete az orsz. szükségének fődözésére leendő orsz. ajánlatról 's az orsz. közpénztár jövedelmeinek beszedése 's kezelése módjáról. A' haza szükségéin segíteni minden rendű szónok készséggel nyilatkozott, csupán azon különbséggel, hogy némelyek csak egyszerű nem e' si subsidium, mások egy országgyűlésről a' másikig megrendelendő adakozás, mások ellenben állandó teherviselés által vélték e' közszükséget pótlándónak. A' nemesi subsidium ellenében a' nemnemesekekli közös teherviselés állítottott. A' somma iránt egy m. gróf indítványára sok szónok három évre egyegy millió ezüst frt megajánlását csekély tehetségünknek megfelelő mennyiségnek találta, mások pedig a' t. RR. által ajánlott sommát elfogadták; ismét mások az ajánlandó somma mennyiségét a' kezelés megállapításától függészték föl. A' majd estvéli 5 óráig tartott ülésben a' három évre közösen ajánlandó egy millió végzésül kimondatott, az üzenet többi részei fölött a' tanácskozás más napra halasztatott.

320d. ker. ülés oct. 28kán. Mai kerületben tanácskozás alá került a' hivatalképesség tárgyában átküldött 2dik válaszüzenete a' FRRnek; a' RR. közül bár találkoztak néhányan, kik a' nem nemesekekre az általános hivatalképességet nem kívánták kiterjeszteni, de a' többség a' FRR. javaslatát közfelkiáltás által elfogadta. Továbbá fölvetetett a' zsidók dolgarul szóló 2dik válaszüzenete a' FRRnek; erre nézve azon pontok, melylyekre a' két tábla közti egyezés megtörtént, ő fels. elibe terjesztetni rendeltettek, a' többire pedig a' RR. előbb kifejtett nézeteiket tartották meg. — Ezután a' k. k. leiratok kerültek tárgyalás alá, 's közülök először az olvastatott, melly a' házaló kereskedők iránt S. m. panasza következtében fölterjesztett fölírásra érkezett. A' RR. miután a' házaló szabad kereskedés az ország legnagyobb részében világos törvény ótalma mellett gyakorlatban van, a' k. k. leiratot el nem fogadhatták, hanem az első fölírásban kifejtett elvek nyomán kedvező k. k. leirat kiadása fog sürgettetni. Folytatólag előkerült a' decretalis napok megszüntetése tárgyában érkezett k. k. leirat, valamint ez, ugy az országgyűlési költségek iránti k. k. leirat is elfogadtatott. — Továbbá azon k. k. leirat következtében, melly azon felírásra érkezett, mi b e n k é r e t e t t e l, hogy a' fölterjesztett törvényjavaslatokra kiadandó k. k. válasziban észrevételeit a' t. javaslat szavaira is tegye meg, Cs. m. indítványára, a' mult országgyűlésen kijelentett óvások ismétlése mellett a' concertatióra választmány leszen kiküldendő, mihez a' megyék részről kerületenkint 2, a' városok részről 2, a' szabad kerületek és káptalanok közül egyegy tag fog választatni. Ellenben örömmel fogadták a' RR. ő felségének a' birtokképesség kiterjesztését tárgyozó k. k. leiratát. Az országgyűlés berekesztését elhalasztó k. k. leirat felolvasása alkalomkor T. m. követe nem kívánta a' mult alkalommal e' tárgy körül kifejtett nézeteit ismételni, hanem indítványt tön, hogy a' multkor tett óvás, minthogy az okok ez alkalommal is ugyanazok, újittassék meg. Cs. m. követe pedig elmondá, mennyi teendőji vannak e' nemzetnek, 's a' legfontosabb t a r g y a k m á r e z o r s z á g g y ű l é s e n i d ő r ö v i d s é g e m i a t t e l n e m i n t é z t e t h e t n e k ; h o g y a' nemzet forró ohajtása minél előbb teljesíthetessék, szükséges lenne ő felségét az 1836ki orsz. gyűlés példájára felírás által megkérni a' végett, hogy jövő évi november első napjaiban az orsz. Rendeit Pestre országgyűlésre összehívni méltóztassék; egyszersmind a' szállások tárgyában kiadott k. k. választ az 1836ban kibocsátott k. k. leirattal összeegyeztetni kellene, 's erre hivatkozva a' felírásban kijelentett, miképen ő felsége az 1836ki orsz. gyűlésen adott válaszában megígérni méltóztatott, hogy m a g a k é n y e l m é t a z o r s z á g k i v á n s á g á n a k z i v e s e n a l á r e n d e l e n d i, 's miután a' szállások iránt is törvény fog alkottatni, reménylik az orsz. RR. hogy ő felsége a' nemzet méltó vágyait a' fontos tárgyak elintéztetése végett Pestre egybehívandó országgyűlés által teljesíteni fogja. Mindkét indítvány az általános többség helyeslése mellett elfogadtatott. — Végre a' szabad átmenet tárgyában legközelebb érkezett k. k. leirat vétetett fel, B. m. ősz követe itt üdvözölve köszöntötte ő felségét, hogy a' vallás szabadságát azon állapotba, mint 200 év előtt 1608ban volt, visszahelyeztette, semmit sem kételkedvén azon, hogy a' szentesítendő törvények végre ne hajtassanak, 's reméli és hiszi, miszerint általa a' vallásbeli viszályok el fognak mellőztetni, melly kijelentésben a' RR. is osztozván, a' k. k. leirat elfogadtatott. A' sérelmek 's határbeli viszonyok érdemében kiadott k. k. válaszok pedig a' szükséges megvizsgálás és t. javaslat-készítés végett a' kiküldött választmányak kiadattak. — Ezután a' pénzügyi munkálathoz az ország közpénztárába fize-

tendő summának a' törvényhatóságok kebelében eszközlendő személyenkinti kivetéséről szóló törv. javaslat hátralevő része jött vizsgálat alá. A' 33dik §nál B. megye indítványt tön, hogy a' tőkepenzesek is rovassanak meg, de a' többség szavazat után 28 szóval 18 ellenében azt, mint létesíthetlent elmellőzte 's az ország. választmány javaslata némi módosításokkal elfogadtatott. A' munkálat befejeztével végre Sz. m. követe felszólította a' RRket az 1715: 8. t. teljesítésére, hogy miután az országgyűl. véghez közeledik, a' hadiadó eddig szokott óvások mellett ajánltassék meg, küldőim, ugymond, engem e' részben felhatalmaztak és a' m b á r megismerik, hogy azon somma, melly közadól eddig ajánlatott, a' legszorosabb gazdálkodás mellett sem elegendő a' közszükség fődözésére; de más részről figyelembe vették az adózók jelen terhelt állapotát, a' mostaninál nagyobb összeget adni nem akarnak, hanem megajánlják a' most fizetett mennyiséget, ezzel pedig, meg kell vallani, azon súlyos akadályok mellett is az adózó nép ereje nem fogyaszthatik, mivel ugyanezen összeg ajánlatott meg 1765ben is 's azóta a' nép száma szaporítottatván, rajtok az urbéri törvények által is könnyebbítettett. — Az utána szólott T. m. követ az indítványt koránlotta, mert, ugymond, meddig a' törv. hozás bizonyos tárgyak iránt nem jö a' kormánnyal tisztába, addig az adó állapotába bocsátkozni nem lehet. Nem akarok sok p o n t o t említeni, elég legyen a' katonai élelmezést és szállásozást megérinteni, ugyan kérdem: lehet e' addig az adórul szólnunk, mellyel a' szegény nyomorult adózó terhelhetik, míg ezen tárgy, minek elintéztetése már félszázad óta szüntelen sürgettetik, az adózók nyugalmára valahára be nem végeztetik, annál fogva az indítványt mellőztetni kívánta. Ez értelemben elmondott még, mikép higgadt kebel kell ezen ügy tárgyalására, mert olyanok fejére illesztetik a' teher, kiktil azt sem kérdeztük meg: vajjon elbírnák e' vagy nem; midőn más bóréről van szó, akkor 1 óra alatt milliók felett akarunk rendelkezni, de ha arról van, hogy a' nemesség néhány százezret az ország közszükségei fődözésére segedelmul ajánljon, akkor annak megfontolására hónapokat kívánunk. Nincs fonakabb elv sehol mint nálunk, hogy a' birtokos osztály igen kevés vagy épen semmi teherben sem részesül 's csak a' legszegényebb népre rovatik az adó 'stb. Különböznél felejtkezünk meg azon számtalan indirect adórul, mellyet a' kormány tetszése szerint időről időre fölemelhetki vagyunk mi vetköztetve a' kereskedési viszonyunk megállapítására szükséges vámviszonyok fölötti rendelkezhetésből, ezen sérelmink orvosolva nincsenek, a' királyi városok ügye sincs még elintéztve 'stb. Voltak, kik mindezek orvoslásaig az adó megajánlásába bocsátkozni nem akartak, továbbá hosszasan elősoroltatták a' végrehajtó hatalomnak semmit nem tevő, sőt haladásgátló irányú, más részről pedig, hogy az adó-megajánlás a' törv. hozás mulhatlan cselekvései közé tartozik, 's ha a' kormány egy magas szempont a' haza jólétére előmozdítására nem vezérli, akkor ezen 4 millió által, mi hallatlan csekélység, őt kényszeríteni nem lehet. 'stb. Végre azon kérdés tüzetett szavazás alá: vajjon kívánják e' a' RR. az adó megajánlásba ezuttal ereszkedni vagy nem? 34 megye 18 ellen igenel szavazott. Ezután a' mennyiségről volt szó 's 37 megye 18 ellen 4 millió forintot ajánlott.

321d. ker. ülés oct. 28kán esti 6 órákor, tanácskozási tárgy a' honfúsitást kérők folyamodásának folytatása. A' tegnap elősoroltakon kívül ma köv. nyertek díjfizetés mellett ülés és szavazat nélkül honfúsitást Müller József Keresztély; Reichetzer Ferencz; b. Scrbenszky Fulöp; b. Höller Bertram Móríc; b. Bretschneider Fridrik; línthali b. Gramont Ferencz; b. Wildburg Móríc; b. Scholten Emil; Lipka Ferencz; b. Rueber Henrik; Saar Lajos; bilgeni Haas Ferencz; gr. Buttler Sándor gr. Buttler János érdemeinél fogva díj nélkül. Ezek bevégeztével Sz. m. követe indítványt tön: fejeztessék ki az üzenetben, mikép a' honosítottak törvénybe csak akkor iktattassanak, midőn a' díjt lefizetendik, mi is a' mult törv. hozás alapján elfogadtatott.

Tornai közgyűlés. Torna megye mult közgyűlése, az első alispán betegsége, a' másodiknak pedig országgyűlésen távolléte miatt, alulirtnak, mint idősb főszbirónak elnöksége alatt tartatott és sept. 7kén fejeztetett be; minthogy pedig 18án szinte közgyűlés volt, 's a' tárgyak megoszlanak, — ezen kevés közérdekű fordult elő: mindazáltal azok közül is az érdekesbeket a' közönség tudomására juttatni már csak öszszeköttetés miatt is szükségesnek láttam, mellynek egy törv. hatóság közdolgai folytatásáról szóló tudósítások között létezni kell. A' követjelentés folytatában előkerülvén az orsz. gyűlési szállásbér-fizetés felüli intézkedés, 's annak folytán az egész orsz. gyűlési költség fizetés felüli rendelkezés

szüksége is; minthogy a' nemesi javak régi öszszeírása tökéletlennek tapasztaltatott, annak jövőre minél igazságosabb készíthetéseül szolgáló kules kimunkálására még a' gyűlés folyama alatt tudósítást teendő választmány küldetett ki, — mely be is adá őszelő 5kén tudósítását, és az némi módosítással el is fogadtatván, az öszszeírók megválasztottak's föleskötöttek; a' módosítások közt legnevezetesebb levén azon rendelkezés, hogy a' személyes, és már előlegesen 30 krajczárban megállapított illetőség nemcsak a' családfőre, hanem a' háznépnek tökéletes kort meghaladott minden tagjára kivetett; az eszköz-bródi csatornatársaság folyamodása az állandó választmányhoz utasítottatott, az itthon mulatott egyik követnek, az országgyűlés berekesztése iránti leirat fölolvastatásakor, fölmenetelre leendő emlékeztetése szóba hozatván, elfogadtatott; mely alkalommal egy különös indítvány is tétetett, miszerint olly általános utasításadás javaslatotott, hogy a' követek mindenben a' főrendek nézeteihez közeledve nyilatkozzanak, de ez valamint nem kis megütközést idézett elő, ugy érdemlett nem pártoltatásban részesült. A' Httó tanácsnak az új elrendezés szerint létesítendő elemi 's ipar-tanodák fölállítatását tudató hirádaása kevés részvétellel fogadtatott, 's minthogy ez által a' kormány a' nemzetnek népnevelés körüli intézkedését mintegy megelőzni, 's annak e' részbeni jogát gyengíteni akarni látszik, időközi intézkedésképen elfogadtatott, vagy inkább az intézkedés tudomásul vétetett, de a' nemzetnek a' népnevelés körüli joga nyilvánosan föntartatott. — Veszprém megye fölszólítására Reguly Antal részire segedelmgyűjtés rendeltetett; Csongrádnak a' verficiot a' képviselő táblára bizatni kívánó fölszólítása, mivel e' tárgyban már van utasításunk, tudomásul vétetett; Pozsony megyének az orsz. gyűlési szállások bére fizetése iránti levelére az azt szinte elfogadni rendelő utasítás megiratni, ugy Sopronya' balparti vasutnak párvonal elleni biztosítása elmellőzésére célzó fölszólítása folytában szinte e' tárgyban létező utasítás felől értesíteni rendeltetnek; Turmező közönségének ismételtes panaszja pedig nemcsak országgyűlésen pártoltatni, hanem ő fels. annak orvoslása végett fölírás által is megkéretni határozatott; Saar Lajos és gróf Wickenburg, mivel e' megyének szabályos határozata szerint, csupán olly külföldiek honosíthatnak, kik a' hazának törvényben is érdekelve levő kitünő szolgálatokat tettek, azt pedig nemcsak a' most folyamodók vagy inkább ajánlottaknál, de csak az országgyűlésre is már honosításért járult nagy számú idogeneknél föl nem találhattuk, nem pártoltattak. — Ezen levelem elküldetése, mivel nálunk a' levél hordó egy hétben csupán egyszer jár a' távol postára, (a' megyében posta nem létező) továbbra haladt, 's a' közben az orsz. segedelm feletti tanácskozás végett őszelő 30ikára ismét közgyűlés tüzetvén ki, e' miatt addig már tudósítasomat elküldeni szükségesnek nem láttam, hogy azon fontos tárgyról is egy uttal értesíthessem a' közönséget. — Fölíradván tehát a' fentebb említett közgyűlés napja, ámbár a' gyűlést kitűzte alispáni levélben e' tárgy fölül külön említés nem tétetett, 's így arról a' gyűlést hirdető levelekben sem lehetett szó; mindazáltal, mivel a' gyűlés-előtti szombat már e' tárgy és egyebek is az állandó választmány által elővétettek, a' köz nemesség is magányutakon tudósítatván, a' szorgos mezei munka daczára is, nevezetes mennyiségben jelent meg, minden fizetésnek lehető akadályoztatása kivívását elősegíteni; azonban a' nyugalmas tanácskozás folytában meggyőződévén, hogy az ország nyomasztó helyzetében a' köz szükségek fődözésére mulhatlanul segedelmet kell hozni, 's az jelenleg egyedül a' nemesség e' céljai fizetése által eszközölhető, a' nagy többség által pártoltatott választmányi javaslatban megnyugodott, mely szerint e' megye az orsz. választmány által javasolt 3 millió for. segedelm megajánlását elfogadja ugyan, de egyedül két ollyan föltétel alatt, melyet valamint megyénk helyzete, ugy a' köz igazság egyiránt igénylenek; jelesen mivel reánk nézve már az országgyűlési költségek viselése is feletto terhes és nyomasztó, midőn más megyékhez képest huszszor többesik reánk, holott megyénk nagy részben kopár hegyekből áll, és egész terjedése csak 10 négyszeg mérföld, tehát míg a' megyék rendezése előkerül, az országgyűlési költségek a' létesítendő országos pénztárból fizetessenek, vagy a' megyék terjedékben egyenlítettessenek ki; másik föltétel pedig hogy e' megye megütközvén, látva magát a' többiek között 5ik osztályba téve, holott a' hozzájuk mérve kannaának mondható Szathmár Gikba soroztatott, tehát tételessék a' Sik osztályba; mely föltételek el nem fogadásaig teljességgel semmi ajánlathoz ne járuljanak követneink. Híjában vádolnia pedig megyénket valaki szük-

keblüségéről, vagy fizetni nem akarásról, mert az önfentartás a' természetnek is első törvénye; Tornára nézve pedig ez életkérdés, mert ha terhe nem könnyítették, kénytelen lesz magát máshoz csatoltatni kívánni; pedig a' fizetés ajánlására tett feltételei epen nem elfogadhatlanok, mert az országnak csak egy szavába kerül azt mondani, hogy addig is, míg a' megyék 's illetőleg országgyűlés rendeztetik is, minden vármegye orsz. költségei az orsz. pénztárból fizetessenek, sokkal kevésbbé fogván ezen így is aránytalan terhet érzeni a' megyék öszszesége, mint néhány egyes kis megye, mely az orsz. gyűlés rendezéseig az aránytalan terhet megbírni teljességgel nem fogja. Igazságot hazám! különben a' közölmenetel akadályoztatva lesz, mert sokat a' lehetlenség gátol annak elősegítésében, mit megint mások a' nem akarás segítségével használnak. Azon esetre pedig, ha csakugyan elfogadtatnék az országos segedelm, a' javasolt szükségeket akképen, soroztuk hogy az orsz. pénztárból fizetendő öszszegből elsőben az orsz. gyűlési költségek fizetvén, azután a' hitelbank, népnevelés országos utak, pesti országház, flumei kikötő és Luiza ut megváltása vizek szabályoztatása és statistikai adatok szerzése eszközöltessék; melyekkel öszszekötöttesben tárgyalattak Pestnek a' gróf Széchenyi indítványát közlő, 's Pozsonynak a' telekdíjt ajánló levelei is; a' eseléd rendszer pedig kevés változtatással pártoltatván, ha országosan el nem fogadtatnék, statutumképen fog behozatni jövő évnegyedsze gyűlésen; de Pestnek a' szép művészet előmozdítására célzó levelében érintettek létesítése boldogabb időre halasztatott. Büller József nem honosítatik, de Crouy Miklós mint régi magyar ivadék elfogadtatik díj nélkül. Lovász Miklós.

Budapesti napló. Míg a' középponti vaspályát az egész ország osztalan tetszés 's örömmel üdvözli; kevésben mulik, hogy epen fővárosunk, Budapestnek kellend ellene kikelnie. A' jelen terv szerint ugyan is csak egy pályaudvar van szándék építtetni a' szervitaktól megvásárolt majortéren a' váczigát mellett, mely mind a' bécsi mind a' debreczeni vonalt egyesíteni fogná, mi által Budapest nemcsak középpontja nem leend az e' téren kereskedési forgalomnak, sőt egyenesen mellékállomással törpíttetnék. Meltán emelnek tehát szót nemcsak a' sajtó, de mint hallani, már számos egyes is, aláírás-ívek útján a' vasut igazgatóság arra bíranda végett, hogy a' váczigát melletti pályaudvaron kívül, még egy külön másod pályaudvar építsen az alsó vonal számára, mely Pesten vezessen keresztül, mert micsoda fontosságot nyerhet egy hely, mely mellett az országot csak mellesleg vonul el, melyhez csak oldalút vezet? Derék, dícső, szép Pest! ez olly egyszerű törekvésidnek 's előrehaladásidnak, melyet kivált utóbbi félszázadban olly óriási lépésekkel tettél, jutalma, hogy egyfelől árvízűli biztosítatásodat a' nemzet képviselői keveseljük, másfelől nyereszkeskedő társaság, mely epen a' kereskedelmi forgalom előmozdítására állott össze, kereskedésünk e' legvirágzóbb középpontját, ne tartsa egyébre méltónak, mint a' bécsi-debreczeni vonal egyik mellékállomásának? Így fizet a' világ! De te, sajtó erődből, ten munkásságod által olly jelentékesé tevéd magadat, hogy egy szívvel lélekkel hazánk szívének elismerünk 's üdvözölünk, 's téged nem hagyand el esillagod, mert magad nem hagyadod el magadat, 's hiszszük, e' rokonalan szenvedet előbb utóbb rokonszenvekké változtatandja irántad, azon magad felsőségi suprematíja, melyet magadnak kiküzdél 's melynek önkénytelenül is hódolnia lesz kénytelen minden provincialis és magányérdek. Kétségtelenül új várost alakítanak majd vállalkozó polgárok a' vaspályaudvar körül 's ez új teremtésök 's önérejké által a' város körébe keblésidnek ez ujdun szorgalmi hatalmas emeltyűtis. — A' honi gyártványok 's kézművek iránti rokonszeny fővárosunkban egy selyemkeme és szalaggyár- egyesületet juttata életbe, mely mult szombaton „első magyar kelme- és szalaggyár- egyetel“ czim alatt magát alakultnak nyilatkozatá. A' társ. részvényei száztal 6tot kamatozandnak. A' főrészvényesen kívül, ki 200 ezer p. ftal lépett az egyletbe, a' terv felolvasatán azonnal a' jelen volt iparosok, számmal 15en, 22,800 p. forintot irtak alá. De már kisebb 's nagyobb kereskedőink is, kik eddigelő a' világért sem mertek volna valamely kézművet vagy gyártványt „magyarnak“ „belföldinek“ nevezni, habár az volt is, egymás után magyar czikkeek vásárlására szólítják fel a' közönséget; itt finom, tot magyar süvegczukrot; ott a' derék pannonia-gyertyákat tűzik ki; ez honi selyemből gyártott nyakkendőt, amaz honiszivarait ajánlja 's b. mi a' külföldiskedő magyar fővárosi közönség ellenében valódi merény volna, ha hazafütség tekintetében egyszersmind erény, még pedig igen szép és dícséretes erény nem volna. — Clair Ignác testgyakorlati tanító 's vívómester téli testgyakorlatokat szándékozik nyitni a' kis posta-utcai Kereczag-féle házban, mire a' fővárosi családokat ezennel figyelmeztetjük. — Nemzeti Museumunk teremében a' falak festését is elkezdék. a' dolgozó festők részint pestiek részint bécsiek. — A' vasutnál dolgozó napszamosok száma 7—80) körül változik, 's a' bár hívős de száraz őszi napok sok látogatót vonzának eddig a' fővárosból. Amaz ismert állítás igazsága: hatás ellenhatást szül, igen közel foghatólag bizonyult be legközelebb utkövezőink által. Eddig ugyanis az ismert híri Kerepesi uton, ha nem sokat is, de valamicskét még is haladtak a' fővonal két oldal mellékágainak kövezésében; tör. énik azonban, hogy

egyik laptársunk, hihetőleg gyorsabb haladás embere, a' munka esiga lassusága, menetén fölindulva szót emel a' szegény adózó nép ügyében, 's kimondja, miként kissé chinál eljá áshoz hasonlít vámos uraimék bánásmódja, kik a' helyet, hogy u használatért — mint egyebet szókás — vámolnak az arva földnépet, csupán azért huzzák meg őt amugy derekasan, hogy alkalma legyen a' Kerepesi ut foncketlen gödreiben magát és fakó szekerét életvezélynek kitenni. Körülbelül ezt mondá érintett laptársunk, 's ime alig mult el pár nap, mennyi ti. szükségessé arra, hogy a' sajtó hírek a' kerepesi ut közepe tájra esontörés nélkül eldöjzjenek, és a' hangya szorgalmu utczakövezők mint száraz kőre fergeteg elől, nyom nélkül rova tüntek. Mondja azán valaki, hogy nincs fogantatja idészaki sajtó a' fölszólalásának. — Mintha megérzették volna, hogy halottak napján az idő nem kedvezend, már előbestéjen tömédek nép látogató a' váczit ut melletti temetőt 's ez igen dícséretes szokás, ha e' látogatókat szelid vallásos érzelem 's az elhunytak iránti gyengéd pietás idézik elő. Nem tudjuk, az egy-egy mécsvilággal világított egyszerű sírhalmok 's a' fényözönben uszó gazdag családi sírboltok közül hány nyerte ez indítókból kivilágítatását: de egyről, halhatlan költőnk Kisfaludy Károlynak évek óta feledve 's behomosulva volt sírhalmáról csakugyan el lehet mondani ezt, melyet azidén helybéli jogászaink némely lelkesbejé évek letűnté után újra fölélnéki elkölteték, 's az elhagyott ársvart virágfüzerek- és számtalan mécsvilággal környeztek, esinosan készített sírlampa világítván a' díszítvény közepét. Egyik oldalán Kisfaludy Károly: rökényfűzrel övedzett neve, a' tulsón egy síralkotván y tünt elő e' fölirattal: „Az 1844. törvény h a l l g a t ó k.“ — A' Hartleben által megindított „Történeti könyvtár“ban, melynek nemcsak megjelenendését előre, de első két füzetéről, melyek „Az emberi művelődés történetét a' népvándorlásoktól az újabb korig“ Bajza által világos folyásu tollal fordítva, foglalja magokban, annak idejében dícsérettel emlékezünk; ezen igen sok tekintetben igen ajánlatos munka az epen most megjelent 5 és 6ik füzettel befejeztetik, 's az utóbbiban egy második, nem kevésbbé érdekes történeti munka kezdetik meg: „Az angol forradalom története Dahlmannól“ ugyancsak Bajza tolmácsolása után. Az igen tisztá nyomatásnak, 's esinos kiállítású füzetek ára egyenkint 40 p. kr. — Az említett két munkán kívül még egy másik vállalat is van Bajza tolla alatt, melynek 1 füzete szinte e' napokban hagyá el a' sajtót, ugyancsak Hartleben által megindítatva, czime: „Uj Plutarch, vagy minden kor és nemzetek leghíreseb férfai és hölgyeinek arcz- és életrajza. A' szöveg német eredetűt magyarázta Bajza.“ Egyike a' legszebb díszkiadásoknak, miket magyar kiadó fölmutathat, aczélra metszett jelképes czimlappal, ugyancsak aczelmetszetű miniatúr-arczképekkel, 4 táblán. A' szöveg igen gazdaságos 's csak kivonás, de azért elég bő a' legjeleseb emberek életrajzainak fővonalakban megismerésére. 's élvezhető adalék ez igen-igen esinos és jó arczkép gyűjteményhez. — Érdekes vásárlás lesz olvasóinknak egy eredeti tréfás hős költemény is: „A' helység kalapácsa“, a' szép kultói érrel bíró Petöfy Sándortól négy énekben, mely Geibel Károlynál jelent meg, 's ára esinos kelles borítékba fűzve 36 kr. p. —

Mármarosai közgyűlés. Őszelő 9kei évnegyedes közgyűlésünket — ha eredvényeire nézve általában jellemeznem kellene — méltán visszamenőnek nevezném, mert olly határozatunkat és eddig vallott elvünket áldoztuk föl, miket már többszörösen sajátunkká tettünk, illyen: a' temesi ismételtes körlevél következében, az adónak a' katonai kihágások iránt hozandó törvényezikk létesüléséhez való kötése, és eképen megajánlása, most azonban, mint első alispánunk előadja, a' kormányzó főispán kívánata indítványba tevén az adónak e' föltételtől elválásztatását, bár a' megye uri többsége ezt továbbra is föntartani kívánta, de a' behozott köz oláh nemesek az elálláshoz járulván ezen határozatunk lenni megszűnt; nem híjányzottak azonban megrovások, mik az illyen, megyénk beléletébe hatni kívánó, és következtelenségekre fölszólító 's a' korteskedés szinét magán viselő elnöki levelek azok impulzusai ellen tétettek. Az országgyűlés befejezése iránt leküldött k. leiratban ovással mi is megnyugsunk, követneink azonban utasítottak, hogy a' nyelv, és valás iránt hozandó törvényezikkeken kívül, még a' büntető rendszert, városok rendezését, 's a' választások szabályozását sikerésíteni törekedjenek; a' több orsz. tárgy iránt kelt végzéseinket, 's az érkezőt körlevelek tárgyalását, figyelve a' helyszükőre, mellőzzöm; kettőt azonban megemlítek, névszerént hogy főispánunk Vay Ábrahám gróf ő nagy mta azon esetre, ha a' kijellettek között lesz, követneink által koronaörnek megválasztatni határozatott; és hogy e' hon reánk számot ne tartson, ha majdan az ország közszükségeit, és azok fölötti segíti módokat előadó pénzügyi választmányi munkálata előkerülend, hogy mi is állérinkkel e' haza nagygyék, és boldogabbá tételére tettlegesen lépünk föl; mert 94 szavazat 76 ellenében a' haza oltárától minden segedelmet megvont. Most az egyszer e' megyét a' közvélemény előtt védeni kötelességem; mert bátran merem állítani mikép vésses napjait kivéve aligha volt gyűlés, melyben au-

